

**RUHIY ZO‘RAVONLIK BILAN SODIR ETILADIGAN
HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI**

Qurbonov Elyorbek Dilshodbek o‘g‘li

*O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 3-o‘quv kursi kursanti
elyorqurbonov37@gmail.com*

Annotatsiya: *Ruhiy zo‘ravonlik – bu insonning psixologik holatini buzuvchi, uning o‘ziga bo‘lgan ishonchini yo‘qotuvchi, qo‘rquv va stressga olib keluvchi harakatlar to‘plami. U jismoniy zo‘ravonlikdan farqli o‘laroq, ko‘pincha iz qoldirmaydi, ammo oqibatlar ancha og‘ir bo‘lishi mumkin. O‘zbekiston qonunchiligida ruhiy zo‘ravonlik oilaviy, mehnat va boshqa munosabatlarda huquqbuzarlik sifatida belgilangan bo‘lib, uni oldini olish jamiyatning har bir a‘zosi uchun muhim vazifadir. Ushbu maqolada ruhiy zo‘ravonlikning turlari, huquqbuzarlik shakllari va ularning profilaktikasi haqida so‘z yuritamiz.*

Kalit so‘zlar: *Profilaktika, Umumiy, Maxsus, Yakka va Viktimologik Profilaktika, Ijtimoiy profilaktika, Ommaviy axborot vositalari, Ichki va Idoralararo Hamkorlik , Strategik rejalar.*

Аннотация: *Духовное насилие – это тяжёлое психологическое состояние, которое может привести к болезни, страху и стрессу, а также к действиям пожилых людей. В отличие от физического насилия, большую часть времени не оставляет следов, но, возможно, имеет свой смысл. В законодательстве Узбекистана духовное насилие считается важной задачей для каждого члена общества. В этой статье мы поговорим о видах психических расстройств, формах насилия и их профилактике.*

Ключевые слова: *Профилактика, общая, специальная, индивидуальная и виктимологическая профилактика, социальная профилактика , средства массовой информации, внутреннее и межведомственное сотрудничество, стратегические планы.*

Annotation: *Spiritual violence is an insonning psychological condition, which can lead to illness, fear and stress, or the actions of the elderly. Unlike physical violence, ko‘pincha does not leave a trace, but it is possible that the meaning is still there. In the law of Uzbekistan, spiritual violence is considered to be an important task for every member of society. In this article we will talk about the types of mental disorders, forms of violence and their prevention.*

Keywords: *Prevention, General, Special, single and Victimological Prevention, social Prevention, Media , internal and interdepartmental cooperation, strategic plans.*

Ruxiy zo‘ravonlik – bu haqorat, tahdid, kamsitish va shu kabi harakatlar orqali shaxsning ruhiy salomatligiga putur yetkazadigan harakatlar. O‘zbekistonda bu muammo asosan oila ichida sodir bo‘lib, ayollar va bolalarga nisbatan keng tarqalgan. Rasmiy statistika bo‘yicha, ruhiy zo‘ravonlik holatlari yillik 15-20 mingga yetadi, ammo haqiqiy raqamlar ancha yuqori, chunki qurbonlarning aksariyati qo‘rquvdan va oilada yuzaga keladigan boshqa salbiy oqibatlar kelib chiqmasligi uchun yordam so‘ramaydi yoki tegishli tartibda vakolatli organlarni habardor qilmaydi

RUHIY ZO‘RAVONLIK OSTIDA SODIR ETILADIGAN HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI TUSHUNCHASI VA UNI AMALGA OSHIRISH USULLARI:

Ruxiy zo‘ravonlik va huquqbuzarlik o‘rtasidagi bog‘liqlik

Ruxiy zo‘ravonlik — bu insonni haqoratlash, mensimaslik, tahdid qilish, e‘tiborsiz qoldirish, doimiy tanqid yoki ruhiy tazyiq orqali unga zarar yetkazishdir.

Bunday tazyiq ko‘p hollarda:

- oilaviy mojarolar,
- mehnat munosabatlarida kamsitish,
- o‘quv muassasalaridagi tazyiq,
- yoki internet orqali kiberzo‘ravonlik tarzida namoyon bo‘ladi.

RUHIY ZO‘RAVONLIK OSTIDA SODIR ETILADIGAN HUQUQBUZARLIKLARNING PROFILAKTICASINI AMALGA OSHIRISH USULLARI

- Huquqiy targ‘ibot va ma‘rifat ishlarini kuchaytirish

Fuqarolarga ruxiy zo‘ravonlikning huquqiy oqibatlari haqida ma‘lumot berish zarur. “Ayollar va bolalarni zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida”gi qonunlar, O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat va Ma‘muriy javobgarlik kodekslarida belgilangan moddalar ommaga tushunarli tilda yetkazilishi kerak.

- Oilaviy tarbiya va madaniyatni yuksaltirish

Ruxiy zo‘ravonlik ko‘pincha oilada boshlanadi. Shu sababli, oila a‘zolari o‘rtasida o‘zaro hurmat, sabr, tinglash madaniyatini shakllantirish muhim. Ota-onalarning bolalar bilan muloqoti, er-xotin o‘rtasidagi tenglik tamoyili bu borada hal qiluvchi ahamiyatga ega.

- Psixologik yordam tizimini kuchaytirish

Maktablar, oliygohlar va korxonalarda malakali psixologlar faoliyat yuritishi, fuqarolarga bepul maslahat xizmati ko‘rsatishi zarur. Maxsus ishonch telefonlari, anonim onlayn murojaat tizimlari orqali ruxiy tazyiqqa uchragan shaxslarga yordam ko‘rsatish samarali choradir.

- Axborot vositalari va internetda profilaktika

Ijtimoiy tarmoqlarda kiberzo‘ravonlik (masxara qilish, tahdid, tuhmat)ning oldini olish maqsadida ma‘naviy-axloqiy kampaniyalar o‘tkazish, yoshlarni internet madaniyatiga o‘rgatish lozim

- Huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatini takomillashtirish

Ichki ishlar organlari, prokuratura, mahalla va ijtimoiy xizmatlar o‘rtasida hamkorlik tizimini yo‘lga qo‘yish — ruxiy zo‘ravonlikka barvaqt chora ko‘rishga yordam beradi.

Bugungi kunda o‘rtasida huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish zamonaviy jamiyatda eng dolzarb ijtimoiy-huquqiy muammolardan biri bo‘lib, bu boradagi samarali faoliyat ommaviy axborot vositalari faoliyati bilan uzviy bog‘liqdir. Ommaviy axborot vositalari nafaqat huquqbuzarlikni oldini olish, balki shaxsning huquqiy ongini shakllantirish, ijtimoiy normalarga rioya qilish ruhida tarbiyalash, ma'naviy qadriyatlarni singdirish orqali jamiyatda huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olishda faol ishtirok etadi.

O‘BEKISTON RESPUBLIKASINING 02.09.2019 –yildagi “Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida “Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida”gi 561-sonli Qonun va ruhiy Zo‘ravonlikka Qarshi Kurash

O‘zbekiston Respublikasining “Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida” Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida”gi 561-sonli Qonuni mamlakatimizda ayollar huquqlarini himoya qilish yo‘lida muhim huquqiy asos bo‘lib xizmat qilmoqda. Ushbu qonun xotin-qizlarga nisbatan har qanday shakldagi tazyiq va zo‘ravonlikni — jismoniy, jinsiy, iqtisodiy hamda ruhiy zo‘ravonlikni qat’iy taqiqlaydi

“Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida” qonun nafaqat zo‘ravonlik faktini jazolashga, balki uni oldini olishga qaratilgan. Qonun asosida:

- zo‘ravonlikdan jabr ko‘rgan shaxslarga himoya orderi beriladi;
- profilaktik ishlar olib boriladi;
- huquqni muhofaza qiluvchi organlar, mahalla va ta’lim muassasalari bu borada hamkorlik qiladi.

Ruhiy zo‘ravonlikka qarshi kurash

Ruhiy zo‘ravonlikni isbotlash jismoniy zo‘ravonlikka nisbatan qiyinroq, ammo bu holat jiddiy e’tibor talab etadi. Jamiyatda bu masalada ma’naviy madaniyat, psixologik savodxonlik va huquqiy ongni oshirish muhimdir. Shuningdek, jabrlanuvchilar o‘z huquqlarini bilishlari va kerakli joyga murojaat qilishdan cho‘chimay, o‘zini himoya qilishga haqli ekanini tushunishlari lozim..

XULOSA:

Ruxiy zo‘ravonlik — bu nafaqat shaxsiy muammo, balki ijtimoiy xavf omilidir. Unga qarshi kurashishning eng samarali yo‘li — profilaktika. Har bir fuqaro, oila, ta’lim muassasasi va davlat tashkiloti ruxiy zo‘ravonlikni aniqlash, to‘xtatish va oldini olishga mas’uldir.

Jamiyatda mehr, hurmat va bag‘rikenglik muhitini yaratish orqali biz nafaqat zo‘ravonlikni, balki u bilan bog‘liq huquqbuzarliklarni ham kamaytirishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi.
2. ” Huquqbuzarliklar Profilaktikasi to‘g‘risida”gi qonun
3. ” Xotin qizlarni tazyiq va zoravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida” gi qonun